

atur behövs. Temat blir också något av en tolkningsnyckel eftersom Shepard anser att frågan om blodskuld utgör ett centralt inslag i karaktärernas tänkande och i deras tolkning av de händelser de är med om. Ett tänkande som också tänks ha varit välbekant för samtida läsare. Vid några tillfällen är jag ännu inte helt övertygad av Shepards tolkningar. Det gäller Absaloms dödande av Amnon och varför David avstår från att agera mot Amnon, liksom att Joavs dödande av Absalom ska ses som ett straff för blodskuld. Jag är också osäker på om Joavs dödande av Avner har en så framträdande plats som Shepard föreslår och att det är detta dödande som Shimis förbannelser avser. Överlag är dock Shepards studie ett viktigt bidrag till forskning om David.

Greger Andersson, Örebro universitet

HERMANN L. STRACK OCH PAUL BILLERBECK

A Commentary on the New Testament from the Talmud & Midrash

Lexham Academic, 2021–2022, 3 volymer, inbunden, SEK 894

volym 1: xxxix + 1219 sidor, ISBN: 9780198842400

volym 2: xlii + 981 sidor, ISBN: 9780198842400

volym 3: xxxix + 1008 sidor, ISBN: 9780198842400

Hermann L. Stracks och Paul Billerbecks välbekanta *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch* – vilken ursprungligen gavs ut av C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung i München för snart hundra år sedan (1922–1928) – har nu för första gången utkommit i engelsk översättning under titeln *A Commentary on the New Testament from the Talmud & Midrash*. Kommentaren avser, nu liksom då, att fungera som ett referensverk för att belysa och förklara nytestamentliga begrepp och uttryck utifrån deras teologiska och kulturella bakgrund så som den kommer till uttryck i rabbinisk litteratur. Kommentaren rör sig sålunda genom Nya testamentet bok för bok och vers för vers och varvar författarnas förklaringar med förment relevanta och tämligen utförliga citat hämtade huvudsakligen ur den rabbiniska traditionen.

Huvudredaktör för arbetet har varit Jacob N. Cerone, medan Andrew Bowden och Joseph Longarino ansvarat för merparten av översättningsarbetet. Därutöver har David Instone-Brewer författat en kort

introduktion. Som Cerone anmäler har ambitionen varit att skapa en översättning som är omedelbart begriplig men för den sakens skull inte kompromissar med originalverkets integritet. Översättarna har således inte strävat efter att förbättra språket utan försöker i god idiomatisk engelska lägga sig så nära den tyska förlagan som möjlig. Inte heller har man gått tillbaka till de primärkällor som Strack och Billerbeck återger för att korrigera eventuella felaktigheter eller (bortsett från ett mindre antal smärre justeringar) uppdatera förlagens metod för att translitterera semitiska ord och fraser. Dock har man valt att översätta snarare än translitterera namn på rabbiner och platser, samt att varsamt uppdatera referenserna till rabbiniska texter. Därtill har interna korsreferenser uppdaterats så att det nu är enklare att navigera inom kommentaren. Det mesta är dock bekant och den som är förtrogen med det tyska originalet känner igen grundprincipen bakom den grafiska layouten, där författarnas egna kommentarer återges i större typsnitt medan citat från primärkällorna återges med ett mindre, har bevarats. I skrivande stund består emellertid den engelska översättningen – till skillnad från den tyska förlagan som omfattade fyra volymer varav de tre första utgjorde kommentar till bibeltexten medan det fjärde innehöll diverse exkurser – av sammanlagt tre band. Volym 4 har alltså för tillfället inte översatts (även om hänvisningar till exkurserna i kommentaren översatts i händelse av att även det kommer att översättas).

Den kritik som riktats mot den tyska utgåvan – inte minst av Samuel Sandmel respektive James A. Sanders bland annat gällande hanteringen av rabbiniska texter och den distinktion mellan judisk legalism och kristen nådeslära som sägs genomsyra verket – är av förklarliga skäl, i den mån den är giltig, lika applicerbara på den engelska översättningen. Samtidigt är det viktigt att notera hur delar av kritiken egentligen har mindre att göra med kommentaren i sig än med hur den har använts. För använts det har den, även av de som avstått från att uttryckligen citera den i hopp om att inte framstå som okritiska. Så menar Instone-Brewer som i sitt introducerande kapitel bemöter huvudpunkterna i den kritik som riktats mot verket och tecknar konturerna av en

mer ansvarsfull användning av antologin. Instone-Brewer menar i kort-het att i så måtto noggrann uppmärksamhet riktas mot datering och litererär kontext och verket inte ses som en redogörelse för judisk teologi i allmänhet under första århundradet utan för vad det är, nämligen en kommentar till Nya testamentet, så förblir Strack & Billerbecks kommentar: ”an invaluable set of signposts toward fertile areas of exploration for New Testament research” (xxviii).

Jag kan inte annat än instämma. Så länge som *A Commentary on the New Testament from the Talmud & Midrash* ses som en utgångspunkt för den egna undersökningen av primärtexterna och inte som det slutgiltiga ordet gällande relationen mellan Nya testamentet och rabbinisk litteratur eller första århundradets judendom utgör den ett unikt och användbart verktyg som pekar ut en väg in i rabbinernas omfattande och mångsida-ga värld av traditioner. Översättningen är ett mycket ambitiöst projekt. Vi är såväl redaktören som översättarna skyldiga vår tacksamhet för att de gjort detta viktiga verk tillgängligt, inte enbart en ny generation av studenter och forskare, utan även för en bredare internationell publik. Lexham Press har dessutom lyckats väl med formgivningen och de mas-siva volymerna ger ett tilltalande visuellt intryck.

Tobias Ålöw

TRAVIS B. WILLIAMS OCH DAVID G. HORRELL
A Critical and Exegetical Commentary on 1 Peter in 2 Volumes

T&T Clark, 2023, inbunden, 1669 sidor,
SEK 2100, ISBN: 9780567030573, 9780567710604

Travis B. Williams och David G. Horrells nya tillskott till den anrika se-rien *International Critical Commentary* är ett omfattande verk som har goda utsikter att bli ett standardverk på Första Petrusbrevet i många år framöver. Det faktum att ett brev som består av 105 verser kom-menteras i ett tvåbandsverk på sammanlagt 1669 sidor är en indikation på den ofta mycket detaljerade diskussion som förs om brevet och dess innehåll ur ett flertal aspekter. Enligt typiskt ICC-manér grundar sig kommentaren på en detaljerad språklig genomgång av den grekiska tex-